

Åfors glasbruk

Kulturhistorisk guide i glasbruksmiljö

Länstygelserna

Kalmar, Kronoberg

Karta över Åfors:

1. Hyttan	9. Mjölkboden
2. Lyckebyån	10. Brukshandeln
3. Fina stugan	11. Vedupplaget
4. Disponentvillan	12. Blomsliperiet
5. Arbetarbostaden	13. Brandstationen
6. Potatisgatan	14. Konsumbutiken
7. Sliperiet och måleriet	15. Folkets hus
8. Ladugården	16. Glasmästarvillan

Copyright © 2015 länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län

Text: Thomas Lissing, Växjö

Foto: Thomas Lissing

Layout: C/o Lillebil AB

Tryck: TMG Tabergs

ISBN: 978-91-89285-73-6

Dnr: 434-2973-15

Innehåll

Välkommen till Åfors	5	11. Vedupplaget	23
Historien om Åfors glasbruk börjar 1876 ...	6	12. Blomsliperiet	23
1. Hyttan	8	13. Brandstationen	24
2. Lyckebyån	9	14. Konsumbutiken	25
3. Fina stugan.....	10	15. Folkets hus	27
4. Disponentvillan.....	12	16. Glasmästarvillan.....	29
5. Arbetarbostaden	14	Från kaffekulor till bilvaser	30
6. Potatisgatan.....	15	Formgivare, konstglas och ballongklubb...	32
7. Sliperiet och måleriet.....	18	Åfors idag.....	33
8. Ladugården	20	Vill du veta mer?	34
9. Mjölkboden	21		
10. Brukshandeln	22		

Åfors glasbruk

Välkommen till Åfors

Hyttan är ett naturligt centrum i Åfors och är det nav som ortens liv och arbete länge kretsat kring. Nästan all bebyggelse i byn är kopplad till glasbruket på ett eller annat sätt. När bruket hade goda tider växte samhället och så småningom hade det nått ända till Eriksmåla. Genom att följa vägen kan man på olika sätt se hur Åfors utvecklats. Här finns bland annat brukets före detta ladugård, brandstation, arbetarbo-städer och Folkets hus.

Ugnarna i Åfors släcktes under sommaren 2013. Bruket hade fram till dess varit en betydande arbetsgivare med periodvis flera hundra anställda. Ända sedan starten på 1800-talet

fanns en bruksanda med starka ledarprofiler men också inflytelserika formgivare. Från 1960-talet och framåt präglades Åfors glasbruk av konstnärlig verksamhet, inte minst genom Bertil Valliens och Ulrica Hydman-Valliens utmaning av de tidigare glastraditionerna.

I den här skriften får du en glimt av Åfors historia och kan själv gå på upptäcktsfärd i glasbruksmiljön. Till din hjälp finns en karta med de olika byggnaderna och platserna utmärkta.

Historien om Åfors glasbruk börjar 1876

Under 1800-talets andra hälft grundades en mängd glasbruk runt om i Småland. På många mindre orter hade järnbruken tvingats lägga ner och lämnat öppet för nya verksamheter att etablera sig. Det gick bra för glasindustrin och flera mästare lämnade storföretaget Kosta för att starta eget. Det gjorde också glasblåsarmästare Carl-Albert Fagerlund, tillsammans med bröderna Robert Oscar och Alfred Anders och svågern Carl Johan Carlsson. De köpte en gård intill ån i den lilla byn Ålgärdehult utanför Eriksmåla. Kanske tyckte de namnet var för krångligt, för bruket döptes istället till Åfors och så fick också byn heta efter det.

Vid Lyckebyån fanns en gammal kvarn och smedja som nyttjades som sliperi och måleri, medan själva hyttan byggdes omgående där den nuvarande står. Den brann ner redan året efter men byggdes upp igen. Under åren har sedan hyttan byggts om och till, när sliperi och andra verksamheter samlats på samma ställe.

Carl-Albert blev så småningom ensam ägare och legendarisk glaspatron under smeknamnet Stor-Kalle. Med fast hand drev han Åfors glasbruk fram till 1916, då Eric Johansson tog över. Eric tog sig snart efternamnet Åfors och kom att vara brukets disponent i över 60 år.

Under Stor-Kalles tid tillverkades vardagsprodukter som

Huvudbok från brukets allra första år 1876. Foto: Thomas Lissing.

fönsterglas, burkar, kaffekulor och flaskor. Eric Åfors introducerade kristallglaset och under 1920- och 1930-talet fick slipade och målade varor ett uppsving. Flera framstående formgivare arbetade på Åfors, men det var först på 1960-talet, när Bertil Vallien och Ulrica Hydman-Vallien kom in i bilden, som inriktningen mot konstglas inleddes på allvar.

Första sliperiet intill ån, fotograferat kring sekelskiftet 1900.
Foto:Algutsboda hembygdsförening.

Det var många barn som arbetade inom glasindustrin för hundra år sedan. Foto:Thomas Lissing.

Arbetslag i Åfors omkring 1930. Foto: Algutsboda hembygdsförening.

I. Hyttan

Där hyttan nu står restes också den allra första hyttan år 1876. Den uppfördes av timmer och var ganska primitivt konstruerad. Inuti var det stampat jordgolv kring en långugn med plats för fyra deglar, och i taket tre öppna hål istället för skorsten. Hyttan brann ner redan året efter men kunde återuppbyggas direkt.

Grundaren Carl-Albert var glasblåsarmästare från Kosta, liksom bröderna och svågern. Han var den som var mest dri-

vande i företaget och köpte ut de andra 1883. Det går många historier och skrönor om Stor-Kalle, som han döptes till i folkmun. Både anekdoter om vilken sträng arbetsgivare han var och om hur han själv kunde kosta på sig dyra extravaganser.

Med åren ersattes trähusen av tegelbyggnader och hyttan blev ett större byggnadskomplex som rymde många olika verksamheter.

Glasbruket omkring 1920, med
kvarnen längst till vänster.
Foto: Algutsboda hembygdsförening.

2. Lyckebyån

Lyckebyån är Åfors pulsåder och var en viktig förutsättning för att starta ett glasbruk. Här på platsen mellan de två flödena fanns då en gammal smedja och kvarn, som de nya ägarna gjorde om till sliperi och måleri. 1884 byggdes ett helt nytt sliperi och runt det ytterligare byggnader. Glaset bars först mellan hyttan och sliperiet och drogs sedan i vagnar på smal-spårig räls. Området mellan åarna sjöd av liv och verksamhet, men är nu sedan länge övergivet. En bit in från vägen står det enda kvarvarande huset, en före detta arbetarbostad.

På 1920-talet fick bruket elektricitet och då kunde sliperiet flyttas upp till hyttan. I den tomma lokalen vid ån byggde hyttmästaren Fritz Dahl upp ett måleri som var igång till 1949. Då hade kvarnen rivits och även de andra byggnaderna övergavs. Ett tag under 1970-talet användes måleriet av Ulrika Hydman-Vallien innan samtliga byggnader revs på 1980-talet. I det område som en gång utgjorde glasbrukets vaggas finns idag få spår kvar av verksamheten, förutom de stensatta åfårorna.

Fina stugan med hytta och sliperi i bakgrunden. Foto: Thomas Lissing.

3. Fina stugan

Arbetarbostaden är ett av Åfors äldsta kvarvarande hus. Den var ingen vanlig bostadsbarack utan byggdes på 1880-talet för brukets glasmästare. Här bodde då fyra familjer i vardera två rum och kök, vilket var betydligt större än de vanliga arbetarnas enkla bostäder. Vid mitten av 1900-talet hade kraven på standard ökat och glasmästarna flyttat till egna hus. Fina stugan användes då som ungarbostad i ett par decennier, innan den till slut blev utställningslokal. Bertil Vallien och

Ulrica Hydman-Vallien hade vid mitten av 1970-talet börjat bli internationellt kända och med den ökade turismen behövdes en plats att visa upp deras alster. Det fanns redan en affär för sekunda varor, men eftersom man här skulle visa brukets allra bästa artiklar, kom Ulrica och Bertil på ett passande namn. Från 1975 och fram till brukets nedläggning 2013 ställdes Åfors konstglas regelbundet ut i Fina stugan.

Fina stugan. Foto: Thomas Lissing.

4. Disponentvillan

När Stor-Kalle 1883 blivit ensam ägare till Åfors, manifesterade han sin position genom att bygga en riktig disponentvilla åt sig själv. Den placerades naturskönt vid Lyckebyåns spegelblanka damm och har med sin lite upphöjda position god sikt över det dåtida bruksområdet. Huset var från början en herrgårdsgul villa med veranda, som snart fick tillbyggnader på gavlarna. I den ena inreddes brukskontoret, dit de anställda fick gå för att hämta ut sina lönekuvert.

Flera av glasrikets bruk har utpräglade disponentvillor men få har sitt stall bevarat som här i Åfors. Här stod brukets finhästar och vagnar, och efter första världskriget disponentens automobil. Eric Åfors köpte 1919 en T-Ford, som han snart bytte ut mot en större amerikansk vagn av märket Paige. 1924 skaffade bruket också sin första lastbil, som även den parkerades i stallet.

Disponentvillan byggdes om på 1950-talet och fick då sitt nuvarande utseende, med vitputsad fasad och klassicerande drag.

Disponentvillan. Foto: Thomas Lissing.

Arbetarbostaden. Foto: Thomas Lissing.

5. Arbetarbostaden

Det här flerfamiljshuset hör också till de äldre i Åfors och byggdes ursprungligen som bostad för arbetare. Fram till 1945 hade de anställda på glasbruken fri bostad och brännved som löneförmån. Det var ofta låg standard i dessa lägenheter och underhållet hölls på en miniminivå. När förmånen försvann fick arbetarna hyra sina bostäder och då förhandla om standard och hyresstorlek.

1967 lät bruksledningen inreda en matservering i husets bottenvåning. Märta Pettersson var den första som hyrde in sig för att laga mat åt de anställda. Hon bodde själv i en av de små lägenheterna på övervåningen. På senare år har kafé-
rörelse bedrivits i huset i privat regi.

Potatisgatan. Foto:Thomas Lissing.

6. Potatisgatan

Under Stor-Kalles tid som disponent var Åfors arbetsstyrka mer eller mindre hänvisad till brukets egna arbetarbostäder. Det var först några år efter att Eric Åfors tagit över, som byns första egnahem med stöd från bruket byggdes. Glasarbetaren Knut Karlssons Dalhem stod klart invid Glasbruksvägen 1923. Tomten skänktes mot löfte att inte hyra ut till någon som inte arbetade för bruket.

Strax därefter skänktes ytterligare tomter längs en tvärgata norr om hyttan och ett nytt egnahemsområde växte upp. Sammanlagt bodde ett sextioal personer i husen, som alla till

Bostadshus vid Potatisgatan med brandstationen i bakgrunden. Foto:Thomas Lissing.

en början saknade moderna bekvämligheter som toalett och rinnande vatten. Ved till kokspisen fanns att hämta intill hyttan.

Ett flertal av männen längs gatan var slipare. De blev under depressionen på 1930-talet uppsagda från bruket och fick försörja sig bäst de kunde, bland annat med dåligt betalt skogsarbete. Under den här ekonomiskt svåra perioden föddes namnet Sill- och potatisgatan, eftersom det var vad som kunde dukas fram på middagsbordet. Senare förkortades det till Potatisgatan.

Så småningom byggdes en gemensam tvättstuga intill ån. En tid fanns även ett bageri i en källarvåning. Husen reveterades tidigt, vilket gett bebyggelsen en enhetlig karaktär.

7. Sliperiet och måleriet

Åfors första sliperi fanns från början nere vid Lyckebyån, först i form av en slipskiva inne i kvarnen och sedan en egen byggnad. Avståndet till hyttan var ett problem som löstes med

handdragna vagnar på räls, men när bruket elektrifierades fanns ingen anledning att hålla fast vid kvarndriften vid ån. 1922 flyttade sliperiverksamheten hit till nybyggda lokaler.

Sliperiet i Åfors vid 1930-talets början. Foto: Åfors bruksarkiv/The Glass Factory, Boda.

Tillverkningen av kristallglas hade just inletts och det fanns mycket jobb för slipare. Den första tiden fanns ett trettio-tal anställda slipare och ett arbetslag som slipade sodaglas.

Erik Leijon, Verner Nyström och Herman Franzén kantslipar glas.
Foto: Åfors bruksarkiv/The Glass Factory, Boda.

Ladugården. Foto: Thomas Lissing.

8. Ladugården

Varje glasbruk hade förr sitt eget lantbruk och var närmast självförsörjande. Under 1900-talets andra hälft minskade lantbrukens betydelse och deras byggnader revs ofta eller såldes ut. Den stora ladugården i Åfors är unik i sitt slag.

Eric Åfors far Ernst Johansson var brukets verkliga ägare och han lät bygga ladugården 1924. Det blev en av de största ladugårdarna i hela Algutsboda socken. Lantbruket ägdes och drevs av glasbruket fram till 1951, då den tidigare anställda brukaren Stig Karlsson fick ta över. Han fick köpa djuren och fortsättningsvis odla marken som arrendebonde. Han odlade bland annat potatis som såldes till brukets anställda, levere-

rade mjölk till mjölkboden och tömde arbetarbostädernas dass och spred innehållet som gödsel på åkrarna. På vintrarna körde han i skogen och forslade hem timmer som kapades i meterlängder. Dessa gick till sågverket och kom tillbaka som bräddor som spikades ihop till glaslådor.

Till en början användes uteslutande hästar i lantbruket, men 1953 införskaffades också en traktor. Ladugården fick på 1980-talet en viktig roll i Lasse Hallströms film *Mitt liv som hund*, som delvis utspelade sig här. På höslinnet gjordes bland annat scenerna där Ingemar och Saga (Anton Glanzelius och Melinda Kinnaman) möts i en boxningsmatch.

Mjölkboden intill Lyckebyåns damm. Foto: Thomas Lissing.

9. Mjölkboden

Intill disponentvillan, alldeles vid vattenbrynet, ligger mjölkboden. Hit forslade varje kväll lantbrukets arrendator den mjölk som korna gett. Den separerades och såldes sedan till brukets anställda, som fick köa utanför boden. För att kunna köpa mjölk var man först tvungen att gå upp till brukskontoret och hämta ut mjölkpoletter. Det var ofta barnen som skickades att göra detta ärende och de fick då stränga förhållningsorder om att uppföra sig artigt. På poletterna stod hur många liter mjölk de kunde hämta ut och ransonen drogs sedan av på den anställdes lön.

Brukshandeln.
Foto: Thomas Lissing.

10. Brukshandeln

Glasbruket var ett eget samhälle i miniatyr och precis som andra glasbruk hade Åfors en egen handelsbod. Den drevs av bruket, som därmed hade kontroll över både sortiment och priser. Här handlade främst tjänstemännen, medan arbetarna ofta cyklade in till den nystartade kooperativa affären i Eriksmåla. Med medlemskapet där kunde de komma undan lite billigare och dessutom vara med och påverka affärens utbud av varor.

Brukshandeln drevs i olika regi vidare in på 1980-talet.

I brukshandeln på 1960-talet. Foto: Privat.

Blomsliperiet.
Foto: Thomas Lissing.

11. Vedupplaget

Hyttan var långt in på 1900-talet vedeldad och det gick åt stora mängder bränsle för att hålla ugnarna varma. När bruket grundades skänktes först veden av de närliggande lantbruken. De såg möjligheten att senare kunna sälja bränsle till bruket, som var beroende av regelbundna leveranser. År 1880, fyra år efter starten, handlade bruket med 30 olika ”vedbönder” i trakten.

Vedförrådet söder om hyttan uppfördes som ett tak över de stora vedupplag som samlades här. Det torra bränslet användes både i hyttan och för att värma arbetarnas bostäder. Senare tillkom väggar på byggnaden och när ugnarna istället blev oljeeldade användes den som förråd och lagerbyggnad.

12. Blomsliperiet

Byggnaden med de många fönstren och det branta pulpettak var tidigare etsverkstad, blomsliperi och måleri. Åfors har en lång tradition av målat glas och slipning var en viktig del av produktionen fram till 1930-talet. De stora fönstren var till för att ge ett så bra arbetsljus som möjligt.

På senare år hade Ulrica Hydman-Vallien sin målarverkstad här. 1996 flyttade brukets glasshop in i lokalen, där den fanns kvar till nedläggningen 2013.

Brandstationen.
Foto: Thomas Lissing.

13. Brandstationen

Med den eldfarliga verksamhet som ett glasbruk innebär, så var man förstås intresserad av att ha en brandstation på orten. Åfors hytta brann första gången redan året efter den grundades, och eftersom den var helt i trä var den snabbt bortom räddning. Senare ny- och tillbyggnader gjordes i tegel, men fortfarande var brandrisken stor.

1947 lät bruket därför bygga en egen brandstation längst upp på Glasbruksgatan. Den blev något mindre än vad man först planerat och badanläggningen med bastu och karbad

ersattes av två enklare badrum. Bruket köpte också in en begagnad Chevrolet brandbil av äldre modell. Den byttes ett par år senare ut mot en nyare brandbil av märket Ford.

I stort sett alla anställda på bruket var i praktiken deltidbrandmän. Under tjänstgöringen tränade de bland annat klättring på utsidan av stationens torn. Av de många brandstationer som byggdes av glasbruk är Åfors en av få bevarade. Andra exempel finns i Målerås och Rosdala.

14. Konsumbutikken

Kooperativa föreningen Allas grundades 1905 i Eriksmåla och kunde året efter öppna en egen butik på orten. Man byggde ett nytt hus för ändamålet där medlemmarna i föreningen kunde handla med återbäring. För att nå ut även till glasbruksarbetarna kördes varor med hästskjuts till Åfors under 1920- och 1930-talen. Underlaget på bruksorten var så stort att föreningen startade en filial 1934, men byggandet av en egen affär stoppades tillfälligt av andra världskrigets utbrott. Först 1949 kunde planerna förverkligas och då uppfördes denna butiklokal i typisk funkisstil med moderna skylt-

Solvig Fransson och Margit Wolf sålde varor över disk på Kooperativa.
Foto:Arne Wolf.

fönster. Den var då också bostad åt affärsföreståndaren med familj.

Konsumaffären hölls öppen fram till 1967, då konkurrensen från större affärer på andra orter tvingade butiken att slå igen. Då hade de flesta glasarbetarfamiljer skaffat bil och kunde välja var de ville handla. Huset övergavs under 1990-talet men renoverades tio år senare för galleriverksamhet.

Det långa cykelstället i affärslokalens staket påminner om den tid då man tog cykeln till den närbutik man var delägare i.

Kooperativa i Åfors. Foto:Arne Wolf.

Konsumhuset idag. Foto: Thomas Lissing.

15. Folkets hus

Folkets hus. Foto: Thomas Lissing.

Folkets hus i Åfors ritades av arkitekten Gösta Johanneson och stod klart 1956. Interiören är fortfarande präglad av 1950-talets material och stil. Bland annat är foajén med taklampor, lampetter och golv i glasmosaik från Kosta välbevarad. Där finns också en stor gipsrelief, föreställande glasarbetare, ritad av formgivaren Ernst Gordon.

Redan 1923 bildades Åfors Folketshusförening av glasarbetarna K. J. Nilsson och Karl Karlström. Man röjde mark och uppförde en liten dansbana för sina insamlade 395 kronor. Den invigdes valborgsmässoafton samma år och till hösten byggde man till en möteslokal. Här hyrde fackföreningen in sig och ett par år senare öppnade Åfors första filmvisning i lokalen. Varannan lördag lockades sedan folk från bruket och de omkringlig-

gande byarna till dans med efterföljande filmvisning.

Folkets hus var fortfarande för litet för orten och flera gånger väcktes frågan om att bygga något större. I slutet av 1930-talet köpte föreningen in mer mark, men det skulle dröja ytterligare ett decennium innan planerna tog form. Flera ritningar togs fram men visade sig vara för dyra att realisera. Först när man pratade med disponenten Eric Åfors blev det ekonomiskt möjligt. Han skänkte genom bruket en betydande summa och med hjälp av statliga bidrag och pengar ur glasarbetarnas egna fickor kunde det nya Folkets hus till slut byggas.

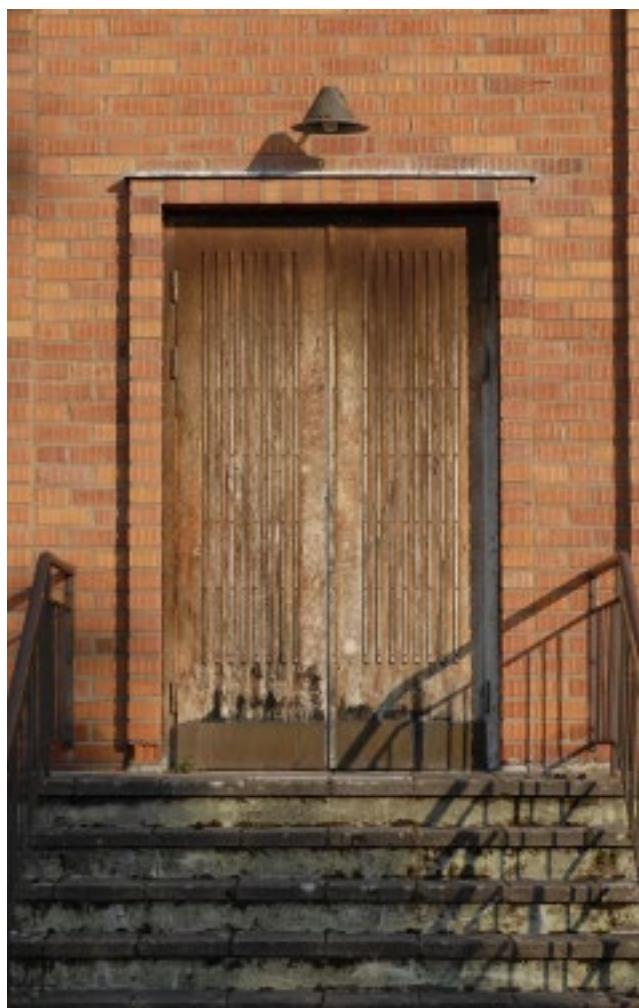
Den moderna byggnaden invigdes 1956 och hade nu en riktig biosalong. Här visades regelbundet film och under

Golvet av glasmosaik från Kosta ligger kvar i Åfors Folkets hus.
Foto: Thomas Lissing.

åren har många kända underhållare stått på scenen. Senare har bottenvåningen använts som ungdomsgård av Emmaboda kommun. Filmvisningen har sedan 1980-talet varit sporadisk, men fick en markant topp 1985. Då premiärvisades här Lasse Hallströms film *Mitt liv som hund*, som delvis spelats in i Åfors.

Stilren port på Folkets hus. Foto: Thomas Lissing.

Detalj av Bruno Mathsson-huset i Åfors.

16. Glasmästarvillan

Mot slutet av 1930-talet började bruket uppföra nya bostäder utmed bruksgatan mot Eriksmåla. De hade högre standard, med centralvärme, badrum och rinnande vatten. Det ansågs så lyxigt att det nya bostadsområdet snart döptes till Hollywood. Byggmästaren Erik Karlsson anlätades även i Kosta, så även där finns några liknande funkishus. De var avsedda för två familjer, med tre rum och kök, modern tvättstuga och källare.

Åt glasmästaren Bertil Langevi byggdes 1961 den här fristående villan intill Folkets hus. Den ritades av den kände arkitekten Bruno Mathsson och blev därmed gatans mest exklusiva bostad. Kännetecknet för Mathssons hus är de stora glasytorna som oftast är vända inåt trädgården och bröstningarna klädda med glasmosaik från Kosta. I Kosta hade Bruno Mathsson några år tidigare ritat brukets välkända glashus och utställningshall.

Från kaffekulor till bilvaser

När Åfors grundades tillverkades främst vardagliga glasartiklar för hushållen. Man blåste fönsterglas, buteljer, dricksglas, kaffekulor och burkar av olika slag. Man tillverkade också pressglas i olika former. Under 1800-talets slut var slipade glas populära till finare dukningar och de utgjorde en stor del av

produktionen. Tillverkningen såg ungefär likadan ut som på de andra småländska glasbruken, eftersom disponenterna ofta hämtade inspiration från samma mässor i Tyskland.

På Åfors var man också tidigt ute med målad dekor på skålar och karaffer. Måleriet liksom slipningen fick ett

Brukets arbetsstyrka vid början av 1930-talet. Foto: Åfors bruksarkiv/The Glass Factory, Boda.

Servisglas ur 1930-talets sortiment. Foto:Thomas Lissing.

uppsving under 1920-talet, då hushållsglasets stil började förändras åt det funktionella hållet. På 1930-talet vek marknaden men glasmåleriet drevs vidare, liksom i Johansfors och Hovmantorps nya glasbruk. En produkt i tiden var då de så kallade bilvaserna, smala blomhållare med slipad dekor för eleganta bilinteriörer.

Både Carl-Albert Fagerlund, brukets grundare, och den efterföljande disponenten Erik Åfors höll hårt på den traditionella glastillverkningen. Produktionen fram till 1950-talets slut riktade helt och hållet in sig på de behov som man ansåg att marknaden hade av vardagsglas och lite finare serviser.

Skiss till karaff, gjord av formgivaren Gustav Adolf Ringheim. Foto:Thomas Lissing.

Formgivare, konstglas och ballongklubb

Under 1960-talet började glaset på Åfors förändras radikalt. Eric Rosén på Boda hade tagit över ledningen och 1960 fick han en ung praktikelev från Konstfack – Bertil Vallien. Rosén gillade det han såg och ett par år senare lyckades han locka Bertil och hans Ulrika Hydman-Vallien från storstaden till landet. De bosatte sig i Bromsastugan och kom att bli bruket trogna fram till nedläggningen. De fick stort konstnärligt utrymme och tillsammans var de pionjärer som bröt mot Åfors gamla traditioner med slipat servisglas. Bertil experimenterade med sandgjutna pjäser med friare former. Ulrika ägnade sig först åt keramik men lockades av Rosén att börja med glas. Hon upptäckte måleriet och skapade sin lätt igenkännliga symbolvärld med ormar, ögon och tulpaner. När programledaren Jacob Dahlin skålade i hennes ormglas i TV på 1980-talet var framgången ett faktum. Ungefär samtidigt slog Bertil igenom med sina gjutna kristallbåtar. Konstglaset fick hög status internationellt och det gick åter bra för Åfors.

Med Bertil Och Ulrica kom också fester, ballongklubb och Vet Hut till byn. Man köpte en luftballong, döpt till Emilie, på tivoli i Köpenhamn. 1968 gjordes den första uppstigningen i Sverige i modern tid, under namnet Åfors Raket- och ballongklubb.

Det nya framtidsinriktade Åfors lockade andra formgivare till sig och i slutet av 1980-talet kom bland andra Gunnel Sahlin från Kosta. Hon gjorde sig framför allt känd med sina färgglada frukter och Amazonkannor. År 2000 flyttade Olle Brozén till bruket och tillförde ytterligare dimensioner till konstglaset, med graalvaser, bilar och Floating Flowers.

PET-flaska, formblåst målat glas av Ulrika Hydman-Vallien 2002.
Foto: Thomas Lissing.

Fina stugan och hyttan.
Foto: Thomas Lissing.

Åfors idag

Åfors glasbruk lades ner på sommaren 2013. Under brukets 137-åriga historia har verksamheten gått upp och ner och vid flera tillfällen varit allvarligt hotad. Under 1930-talets svåra år fick till exempel ett stort antal anställda, främst slipare, sägas upp. Andra världskrigets utbrott gjorde inte saken bättre och det tog tid innan bruket återhämtade sig. Konstglasets genombrott under 1970- och 1980-talen innebar ekonomiska framgångar, men då hade redan arbetsstyrkan minskats betyd-

ligt. 2012 varslades samtliga anställda och året efter släcktes ugnarna under en högtidlig ceremoni.

Åfors samhälle fick nytt namn när bruket startade och har blivit synonymt med glasbruket. Idag står flertalet lokaler tomma och väntar på kommande verksamheter. Industriminnet Åfors glasbruk berättar om en lång och framgångsrik epok inom den småländska glasindustrin.

Vill du veta mer?

Här är ett axplock av litteratur om Åfors och Glasriket:

Anderbjörk, J. E: Glasbruksminnen, Växjö 1944

Hallström, Ulla: Nu började ett märkeligt tutande på bruket, Stockholm 1997

I skenet från en glasugn. Åfors glasbruk och samhälle 1876-1978, Kalmar 2006

Holmér, Gunnel och Ernstell, Micael: Svenskt glas under fem sekler, Växjö 1996

Lamke, Lotta och Melchert, David: Glasbrukens byggnadskultur, Växjö 1998

Nordström, Olof: Glasbruk och hyttor i Sverige 1555-1985, Växjö 1986

Thor, Lars (red): Åfors glasbruk – En färgstark historia, Växjö 2001

Märket för glas från Åfors.
Foto: Thomas Lissing.

Hyttan ligger längs med Glasbruksvägen. Foto:Thomas Lissing.

Länstyrelserna

Kalmar, Kronoberg

Länstyrelsen i Kalmar län
Besöksadress: Malmbrogatan 6, Kalmar
Postadress: Länstyrelsen, 301 86 KALMAR
Tfn: 010-223 80 00
www.lansstyrelsen.se/kalmar

Länstyrelsen i Kronobergs län
Besöksadress: Kungsgatan 8, Växjö
Postadress: Länstyrelsen, 351 86 VÄXJÖ
Tfn: 010-223 70 00
www.lansstyrelsen.se/kronoberg